

RESSENYES COLLECTIVES

Selecció d'edicions i d'estudis lullians (2009-2010)

MARIBEL RIPOLL PERELLÓ

Universitat de les Illes Balears, Departament de Filologia Catalana

Càtedra Ramon Llull

ripollmaribel@gmail.com

1. TRIAS (2009): Sebastià Trias Mercant, *Diccionari d'escriptors lullistes*, Palma: Edicions UIB; «Blaquerna», núm. 6.
2. LLULL (2009a): Ramon Llull, *Romanç d'Evast e Blaquerna*, ed. Albert Soler i Joan Santanach, Palma: Patronat Ramon Llull; «Nova Edició de les Obres de Ramon Llull», núm. 7.
3. LLULL (2009b): Ramon Llull, *Llibre de contemplació*, ed. Josep Enric Rubio Albarracín, Barcelona: Barcino.
4. BADIA, SANTANACH & SOLER (2009): Lola Badia, Joan Santanach i Albert Soler, «Per la lingua di Ramon Llull: un'indagine intorno ai manoscritti in volgare di prima generazione», *Medioevo Romanzo* 33, 1, ps. 49-72.
5. BADIA, SANTANACH & SOLER (2009): Lola Badia, Joan Santanach i Albert Soler, «Le rôle de l'occitan dans la production et la diffusion des oeuvres de Raymond Lulle (1274-1289)», dins *La voix occitane. Actes du VIIIe Congrès de l'Association Internationale d'Études Occitanes. Bordeaux, 12-17 septembre 2005*, ed. Guy Latry, Bordeus: Presses Universitaires de Bordeaux.
6. BONNER (2010): ed. i trad. Anthony Bonner, *Ramon Llull A Contemporary Life*, Barcelona /Woodbridge: Barcino – Tamesis.
7. LULLE (2010): Raymond Lulle, *Le Livre de l'intention*, trad. Patrick Gifreu, Perpinyà: Éditions de la Merci.
8. LLULL (2010): Ramon Llull, *Doctrina pueril. Was Kinder wissen müssen*, trad. Elisenda Padrós Wolff; intr. Joan Santanach i Suñol, Barcelona: Barcino – Berlin: Lit Verlag.
9. LLULL (2010b): Ramon Llull, *Llibre de l'és de Déu, Llibre de coneixença de Déu, Llibre de Déu*, ed. Guillem Alexandre Amengual Bunyola, «Nova Edició de les Obres de Ramon Llull» IX, Palma: Patronat Ramon Llull.
10. POMARO & SARI (2010): Gabriella Pomaro i Simone Sari, «Catalogo dei manoscritti lulliani a Roma», *SL* 50.

11. BADIA, SANTANACH & SOLER (2010): Lola Badia, Joan Santanach i Albert Soler, «Els manuscrits lul·lians de primera generació als inicis de la *scripta* librària catalana», *Translatar i transferir: la transmissió dels textos i el saber (1200-1500)*, ed. Anna Alborni, Lola Badia i Lluís Cabré, (Santa Coloma de Queralt: Obrador Edèndum, 2010), pàg. 61-90.
12. Soler (2010): Albert Soler, «Els manuscrits lul·lians de primera generació», *Estudis romànics* 32, ps. 179-214.
13. SARI (2009): Simone Sari, *Maria tra scienza e amància. La mariologia per i laici ed edizioni critiche del Plant de la Verge, delle Hores de nostra dona e delle Hores de santa Maria* (Tesi de doctorat defensada a la Scuola di dottorato europea in Filologia Romanza, Università degli Studi di Siena).
14. GÓMEZ (2009): Núria Gómez, *Ramon Llull, Liber de potentia, obiecto et actu. Edició crítica, estudi introductor i traducció* (Tesi doctoral: Universitat Autònoma de Barcelona).
15. GISBERT (2010): M. Eugènia Gisbert Calduch, *Edició crítica dels llibres III, IV, V, VI i VII del Llibre de meravelles de Ramon Llull* (Tesi doctoral: Universitat de Barcelona).
16. <http://ibdigital.uib.es/greenstone/cgi-bin/library.cgi>.

La bibliografia lul·lística del període 2009-2010 compta amb una quarantena de títols, d'entre els quals destacarem les edicions crítiques i traduccions d'obres originals lul·lianes i algunes aportacions imprescindibles per als estudis lul·lístics, amb el benentès que només en feim una selecció força general.

L'obra pòstuma *Diccionari d'escriptors lul·listes* de Sebastià Trias Mercant (1935-2008), és un compendi de tots aquells autors que, amb tres o més treballs, han estudiat l'obra de Ramon Llull al llarg de la seva carrera investigadora. Organitzat com un diccionari d'autoritats, abraça un període tan ampli com el que comprèn des dels primers deixebles contemporanis de Llull (Pere de Llemotges o Thomàs Le Myesier) fins als lul·listes de la darrera fornada com Josep E. Rubio o Josep M. Ruiz Simon. S'hi ofereixen les dades biogràfiques bàsiques de cada lul·lista, les aportacions fonamentals en la matèria, així com una bibliografia exhaustiva de cada autor. El llegat del professor Trias és una obra indispensable per entendre com s'ha contextualitzat i desenvolupat el lul·lisme i quins n'han estat els seus actants.

El 2009 aparegué la tan esperada edició, a quatre mans, del *Romanç d'Evast e Blaquerma*, a càrrec d'Albert Soler i de Joan Santanach. Seguint el model propi de la col·lecció *NEORL*, per a l'edició s'han col·locat tots els testimonis manuscrits i impresos catalans, occitans, francesos i llatins coneguts. Una exhaustivitat que ha donat un resultat excel·lent, amb nombroses notes d'edició en què es justifica qualsevol lliçó difícil o compromesa. Així mateix, en l'estudi preliminar, minucios, sobre la història de la tradició, es justifica la presa de partit pel títol de la novel·la, original de Llull i intern en l'obra.

El 2009 ens oferí un altre d'aquells regals apte per a tots els públics: la versió reduïda, seleccionada, i amb ortografia normativitzada, del *Llibre de contempla-*

ció, feta pel gran especialista en el tema Josep E. Rubio. Cal destacar-ne la introducció equilibrada perquè qualsevol lector pugui entendre, planerament, què és el *Llibre de contemplació* i quins objectius (o «intencions», a la manera lulliana) el defineixen.

Finalment, és de rigor presentar els articles (4 i 5) que Lola Badia, Joan Santanach i Albert Soler elaboraren conjuntament sobre la preocupació lulliana per la difusió de l'obra pròpia, preocupació que afectava d'una banda el suport material de l'obra i, sobretot, la tria de la llengua.

Les traduccions de diferents obres lullianes foren tònica general de l'any 2010. *A Contemporary Life*, a càrrec d'Anthony Bonner, és la traducció a l'anglès de la *Vida coetània*. Continuant la tasca iniciada el 1985 amb les *Selected Works of Ramon Llull* (Princeton), aquesta traducció està pensada per acostar Llull al públic anglòfon. Per això, en la introducció s'explica què és l'obra i què suposà històricament la figura de Ramon Llull. En la traducció s'ofereixen acarades les versions llatina i anglesa.

Patrick Gifreu, expert en la traducció al francès de l'obra de Llull (*Le Livre des bêtes, Livre de l'Ami et de l'Aimé, Livre de l'ordre de chevalerie*, per citar-ne alguns), va treure a la llum *Le Livre de l'intention*, una traducció del *Llibre d'intenció* feta a partir de la versió de Mn. Galmés de 1935 (ORL XVIII). Una traducció fidedigna a l'edició catalana que, en certa mesura, completa el conjunt de traduccions al francès, fetes pel mateix autor, d'aquelles obres lullianes en què la preocupació per la reforma de la societat es fa més palesa i evident.

Altrament, Joan Santanach i Elisenda Padrós-Wolff traslladaren la *Doctrina pueril* a la llengua alemanya, a partir de l'edició de la NEORL preparada per Joan Santanach l'any 2005. En aquesta darrera col·lecció citada es publicà, com a novè volum, l'edició crítica del *Llibre de l'és de Déu, Llibre de coneixença de Déu i Llibre de Déu*, a càrrec de Guillem A. Amengual Bunyola.

Cal, en darrer terme, fer esment a dos articles destacats en l'estudi de les fonts manuscrites. D'una banda, el «Catalogo dei manoscritti lulliani a Roma», de Gabriella Pomaro i Simone Sari, aporta una mica d'ordre a la classificació dels manuscrits que durant el s. XVII, arran de la Causa Pia lulliana, emigraren a Roma i quedaren custodiats al fons del Col·legi de Sant Isidor, ara a la Cúria General dels Franciscans.

Així mateix, cal remarcar els resultats de la investigació de Badia-Santanach-Soler sobre les característiques de *l'scripta* dels primers manuscrits lullians (11), així com l'estudi específic d'Albert Soler «Els manuscrits lullians de primera generació», en el qual s'aprofundeix sobre les característiques morfològiques d'aquells manuscrits que ens han arribat i que s'han de situar cronològicament encara en vida de Llull.

Un darrer apartat estrictament bibliogràfic el constitueixen les tesis doctorals defensades en diferents Universitats europees al llarg d'aquests dos anys, que posen de manifest la vigència de Ramon Llull en els estudis acadèmics, especialment en relació amb l'edició crítica de l'obra (13, 14 i 15).

Per acabar, un projecte bibliogràfic assolit durant el 2010 i presentat en societat el 2011 va ser la digitalització i posada en xarxa de la revista especialitzada *Studia Lulliana*, projecte que fa possible consultar tots els volums de la col·lecció (exceptuant-ne el que apareix cada any), i tots els articles, a més de permetre les cerques per tema, per autor, títol, etc.

***Una obra cabdal per a la història de la cultura catalana:
el Corpus Biblicum Catalanicum***

JOAN FERRER I COSTA

Universitat de Girona, Filologia i Comunicació, Girona.

Joan.ferrer@udg.edu

1. BÍBLIA (2004): *Bíblia del segle XIV: Èxode, Levític*, transcripció a cura de Jaume Riera i Sans, aparats crítics, notes i glossari a cura de Pere Casanellas i Bassols, estudi introductor i d'Armand Puig i Tàrrach, Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya – Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
2. BÍBLIA (2011): *Bíblia del segle XIV: Primer i segon llibres dels Reis*, transcripció i glossari a cura de Jordi Bruguera, notes i introducció a cura de Pere Casanellas i Jordi Bruguera, collació de vulgates catalanollenguadocianes a cura de Núria Calafell, Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya – Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
3. NT (2008): *Lo Nou Testament*, traducció de Josep Melcior Prat, transcripció a cura d'Antoni Coll i Casals, notes de Pere Casanellas i Bassols, estudis introductoris de Pau Alegre i Nadal, Carme Capó i Fuster, Antoni Coll i Casals i Pere Casanellas i Bassols, glossari d'Antoni Coll i Casals i Pere Casanellas i Bassols, revisat per Albert Rossich, Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya – Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

La història dels intents d'editar les traduccions catalanes antigues de la Bíblia ja és més que centenària. Va començar l'any 1906 en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, quan l'erudit llenguadocià Raymond Foulché-Delbosc va presentar la comunicació titulada «La Bible en catalan», report preliminar amb vista a la impressió de les antigues versions bíbliques catalanes existents fins al final del segle XVI. L'any 1908 l'Institut d'Estudis Catalans, acabat de fundar, anunciava el projecte d'editar «el text antic de la Bíblia Catalana», que s'encarregava al ja esmentat Foulché. Aquest savi va deixar enllestit el primer volum, que no es va arribar a publicar mai, tot i que sembla que hi havia ja proves d'impremta del Gènesi. L'any 1914 R. F. D., ja vell i malalt, va haver de deixar el projecte que passà a mans de Ramon d'Alòs, que sembla que no hi va fer res.